EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2024.9.4.
COM(2024) 388 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE

az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyre, az állatjólétre, a növényegészségügyre és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása céljából a tagállamokban (2022-ben) végzett hatósági ellenőrzések általános működéséről

{SWD(2024) 208 final}

Tartalom

Vezetői összefoglaló 4
Bevezetés 6

1. rész
Az uniós országok által 2022-ben végzett hatósági ellenőrzések 9

1.1.
Általános áttekintés 10

1.2.
Az EU éves országjelentései 16

1.3.
A hatósági ellenőrzési rendszerek megszervezése és teljesítménye 17

1.4.
A többéves nemzeti ellenőrzési terv hatékony működését biztosító intézkedések 19

1.4.1.
Az üzleti szabályoknak való megfelelés biztosítása érdekében hozott intézkedések 20

1.4.2.
A nemzeti hatóságok általi érvényesítés 21

1.4.3.
A hatékony hatósági ellenőrzési rendszerek biztosítása érdekében hozott intézkedések 23

2. rész
A Bizottság által a 2022. évben az uniós országokban végzett ellenőrzések 25

2.1.
Auditok és ellenőrzések 26

2.2.
Ajánlások 29

2.3.
A Bizottság 2022-ben végzett ellenőrzéseinek kiemelt elemei 30

2.4.
Az ellenőrzésre vonatkozó ajánlások módszeres nyomon követése 34

2.4.1.
Általános nyomonkövetési ellenőrzések 35

2.4.2.
Jogérvényesítés 36
Következtetések 37

Jogi nyilatkozat

Az Európai Bizottság ezt a jelentést az (EU) 2017/625 rendelet 114. cikkének megfelelően terjeszti elő [1]. E jelentés célja, hogy javítsa az uniós tagállamok által az élelmiszer- és takarmánybiztonság, az állat- és növényegészségügy, az állatjólét, az ökológiai gazdálkodás, valamint a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek minőségrendszerei területén végzett hatósági ellenőrzésekről – és a Bizottság által végzett ez irányú ellenőrzésekről – szóló információk nyilvános hozzáférhetőségét.

Az uniós jog értelmezése az Európai Unió Bíróságának kizárólagos hatáskörébe tartozik.

Célunk, hogy ezek az információk naprakészek és pontosak legyenek. Mindent megteszünk azért, hogy a felénk jelzett hibákat kijavítsuk.

A jelentéshez felhasznált anyagok:

- olyan általános jellegű információk, amelyek nem vonatkoznak konkrét személyek vagy szervezetek egyedi körülményeire,
- nem feltétlenül átfogóak, teljesek, pontosak vagy naprakészek, és
- azokat részben a tagállami nemzeti hatóságok szolgáltatták, amelyek felett a Bizottság nem gyakorol ellenőrzést, és amelyekért a Bizottság nem vállal felelősséget.

Előfordulhat, hogy az e jelentésben szereplő egyes adatokat, illetve információkat olyan fájlokban vagy formátumokban hozták létre vagy szerkesztették, amelyek nem mentesek a hibáktól.

[1] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/625 rendelete (2017. március 15.) az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyi és állatjóléti szabályok, a növényegészségügyi szabályok és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása céljából végzett hatósági ellenőrzésekről és más hatósági tevékenységekről.

Vezetői összefoglaló

E jelentés az uniós országok által végzett hatósági ellenőrzések általános működéséről és a Bizottság 2022. évi ellenőrzési tevékenységeiről szól. Ezen ellenőrzések célja, hogy az élelmiszerláncban a termelőtől a fogyasztóig biztosítsák a magas szintű egészségvédelmet és bizalmat. Az ellenőrzések fontos eszközt jelentenek annak felügyeletére, hogy a vállalkozások megfelelnek-e a jogi követelményeknek annak érdekében, hogy az uniós fogyasztók biztosak lehessenek abban, hogy az általuk fogyasztott élelmiszerek biztonságosak. Emellett kulcsfontosságúak az élelmiszerek, állatok és növények zökkenőmentes és biztonságos kereskedelme szempontjából is, mind az EU-n belül, mind a nem uniós országok viszonylatában.

A nemzeti hatóságok felelősek a hatósági ellenőrzések elvégzéséért. Ha az élelmiszerláncban részt vevő vállalkozások nem felelnek meg az alkalmazandó jogszabályoknak, a hatóságoknak be kell tartaniuk a követelményeket, és biztosítaniuk kell, hogy a vállalkozások teljesítsék kötelezettségeiket.

2022-ben 16,4 millió vállalkozás tartozott hatósági ellenőrzések hatálya alá, a nemzeti hatóságok pedig mintegy 5 millió hatósági ellenőrzést végeztek velük kapcsolatban. Ezek az ellenőrzések 1,2 millió meg nem felelési problémát tártak fel, ami több mint 475 000 közigazgatási szankció és 12 000 jogi intézkedés alkalmazását eredményezte.

A Bizottság ellenőrzi, hogy az uniós országok hogyan hajtják végre a hatósági ellenőrzéseket és a jogérvényesítési tevékenységeket.

A Bizottság ellenőrzései alapján megállapítható, hogy a nemzeti hatóságok összességében rendelkeznek az ahhoz szükséges rendszerekkel, hogy nyomon kövessék és biztosítsák az uniós követelmények vállalkozások általi végrehajtását, és fellépjenek meg nem felelési problémák esetén. Egyes uniós országokban a Bizottság hiányosságokat tárt fel a hatósági ellenőrzési rendszerek terén, ami arra utal, hogy van még mit javítani. Ezen esetekben a Bizottság ajánlásokat ad ki a nemzeti hatóságoknak.

A Bizottság módszeresen nyomon követi ajánlásait és szükség esetén más jogérvényesítési eszközöket is igénybe vesz. Emellett technikai segítségnyújtással és képzéssel támogatja az uniós országokat a „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” kezdeményezés és a szakértői hálózatok szakmai egyeztetései révén.

2020 óta a nemzeti hatóságok harmonizált elektronikus formátumban tesznek jelentést az ellenőrzéseik eredményeiről. Nem minden uniós ország tudta azonban az előírt formátumban benyújtani az összes adatot.

Bevezetés

Az EU célja a magas szintű védelem és bizalom megteremtése az élelmiszer- és takarmánybiztonság, az állat- és növényegészségügy, az állatjólét, az ökológiai gazdálkodás és a földrajzi eredettel kapcsolatos rendszerek – oltalom alatt álló eredetmegjelölés (OEM), oltalom alatt álló földrajzi jelzés (OFJ) és hagyományos különleges termékek (HKT) – terén. Az EU-ban élő emberek jogosan várják el a magas szintű követelményeket mindezen területeken.

Az EU átfogó jogi kerettel rendelkezik annak biztosítására, hogy az ellenőrzések az élelmiszer- és takarmánylánc egészében – a termelőtől a fogyasztóig – következetesek legyenek és azokat megfelelően nyomon kövessék, és ezzel egyidejűleg biztosítsa a hatékony egységes piacot és a nem uniós országokkal folytatott kereskedelmet is. E jelentés alkalmazásában az uniós országokra való hivatkozások és a statisztikai adatok Észak-Írország tekintetében magukban foglalják az Egyesült Királyságot is ([2]).

A termelőtől a fogyasztóig terjedő integrált uniós élelmiszer-biztonsági politika egyik pillére az, hogy minden tagállamnak a hatósági ellenőrzésekről szóló rendeleten alapuló hatékony hatósági ellenőrzési rendszerrel kell rendelkeznie ([3]). A cél a vállalkozások uniós követelményeknek való megfelelésének ellenőrzése és szükség esetén érvényesítése a teljes élelmiszer- és takarmányláncban. Az uniós országoknak többéves nemzeti ellenőrzési terveket kell kidolgozniuk, amelyek az uniós agrár-élelmiszeripari jogszabályok hatálya alá tartozó valamennyi területre kiterjednek.

([2]) A Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről szóló megállapodással és különösen a Windsori Keretmegállapodás (lásd Az Uniónak és az Egyesült Királyságnak a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről szóló megállapodással létrehozott vegyes bizottságban tett 2023. március 24-i 1/2023 együttes nyilatkozatát, HL L 102., 2023.4.17., 87. o.) 5. cikkének az említett jegyzőkönyv 2. mellékletével összefüggésben értelmezett (4) bekezdésével összhangban.

([3]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/625 rendelete (2017. március 15.) az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyi és állatjóléti szabályok, a növényegészségügyi szabályok és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása céljából végzett hatósági ellenőrzésekről és más hatósági tevékenységekről.

A Bizottság fontos szerepet játszik az uniós szintű átfogó ellenőrzési keretben [4], és ellenőrzéseket – többek között auditokat – végez az uniós országokban annak ellenőrzése céljából, hogy a nemzeti hatóságok teljesítik-e kötelezettségeiket.

Az uniós országok kötelesek éves jelentést benyújtani a Bizottság részére [5] a többéves nemzeti ellenőrzési tervükkel összhangban végrehajtott hatósági ellenőrzéseikről.

A Bizottság jelentést [6] készít az uniós országokban végzett hatósági ellenőrzések működéséről, figyelembe véve az alábbiakat:

- a nemzeti hatóságok által a saját ellenőrzési tevékenységeikről benyújtott éves jelentések, és
- az uniós országokban végzett bizottsági ellenőrzések eredménye.

Ez a jelentés a 2022. évre vonatkozik. A jelentés a következők felülvizsgálatára is kiterjed:

- az uniós országok 2022. évre vonatkozó éves jelentései,
- a Bizottság által a 2022. évben az uniós országokban végzett ellenőrzések, és
- a Bizottság nyomonkövetési, jogérvényesítési intézkedései és a nemzeti hatóságoknak nyújtott támogatás.

A jelentés tartalmazza a nemzeti hatóságok által 2022-re vonatkozóan szolgáltatott adatok összesítését. Ezek az adatok idővel lehetővé teszik az ellenőrzésekkel és a meg nem felelési problémákkal kapcsolatos tendenciák felismerését.

A nemzeti hatósági ellenőrzéseket szemléltető ábrák az uniós országok 2022. évi összesített adatain alapulnak.

Mivel a jelentéstételi követelmények 2020 óta megváltoztak, nem minden uniós ország tudta az előírt részletességgel megadni a 2022-re vonatkozó összes adatot. Ez korlátozza a grafikonok összehasonlíthatóságának mértékét, mivel előfordulhat, hogy egyes uniós országok olyan kombinált adatokat szolgáltattak, amelyeket nem bontottak le az előírt alkategóriákra.

([4]) Az (EU) 2017/625 rendelet 116. cikke.

([5]) Az (EU) 2017/625 rendelet 113. cikkének (1) bekezdése.

([6]) Az (EU) 2017/625 rendelet 114. cikke.

Ezt a jelentést bizottsági szolgálati munkadokumentum [7] kíséri, amely részletesebben ismerteti a nemzeti hatóságok és a Bizottság által a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet hatálya alá tartozó élelmiszerlánc-ágazatokban végzett ellenőrzéseket és auditokat.

[7] Bizottsági szolgálati munkadokumentum (SWD(2024) 208 final), amely az uniós országokban az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyi és állatjóléti szabályok, a növényegészségügyi szabályok és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása érdekében az uniós országokban végzett hatósági ellenőrzések általános működéséről szóló bizottsági jelentést (2022) kíséri.

1. rész

Az uniós országok által 2022-ben végzett hatósági ellenőrzések

1.1. Általános áttekintés

Az élelmiszereket a mezőgazdasági termelőtől a fogyasztóig különböző, az üzleti ágazatok és tevékenységek széles skáláját felölelő láncok mentén állítják elő és értékesítik ([8]).

Az 1. táblázat áttekintést nyújt az uniós országokban 2022-ben elvégzett hatósági ellenőrzések eredményeiről.

1. táblázat: 2022. évi hatósági ellenőrzések – számokban

Az élelmiszerláncban részt vevő összes vállalkozás	Elvégzett hatósági ellenőrzések	Feltárt meg nem felelési problémák	Alkalmazott közigazgatási szankciók	Megtett jogi lépések
16 414 273	**5 010 943**	**1 205 443**	**476 160**	**12 182**

Az 1. ábra az uniós országok által az élelmiszerlánc mentén – a termelőtől a fogyasztóig – végzett hatósági ellenőrzések megoszlását mutatja be ([9]). Az ábra a vállalkozók számát, az elvégzett hatósági ellenőrzéseket, a feltárt meg nem felelési problémákat és az alkalmazott közigazgatási szankciókat mutatja az élelmiszerláncon belül folytatott tevékenységek kategóriái szerinti bontásban ([10]).

A 2. táblázat az élelmiszerlánc öt legfontosabb ágazatát mutatja be abszolút számadatokkal a szervezetek számáról, az elvégzett hatósági ellenőrzésekről, a

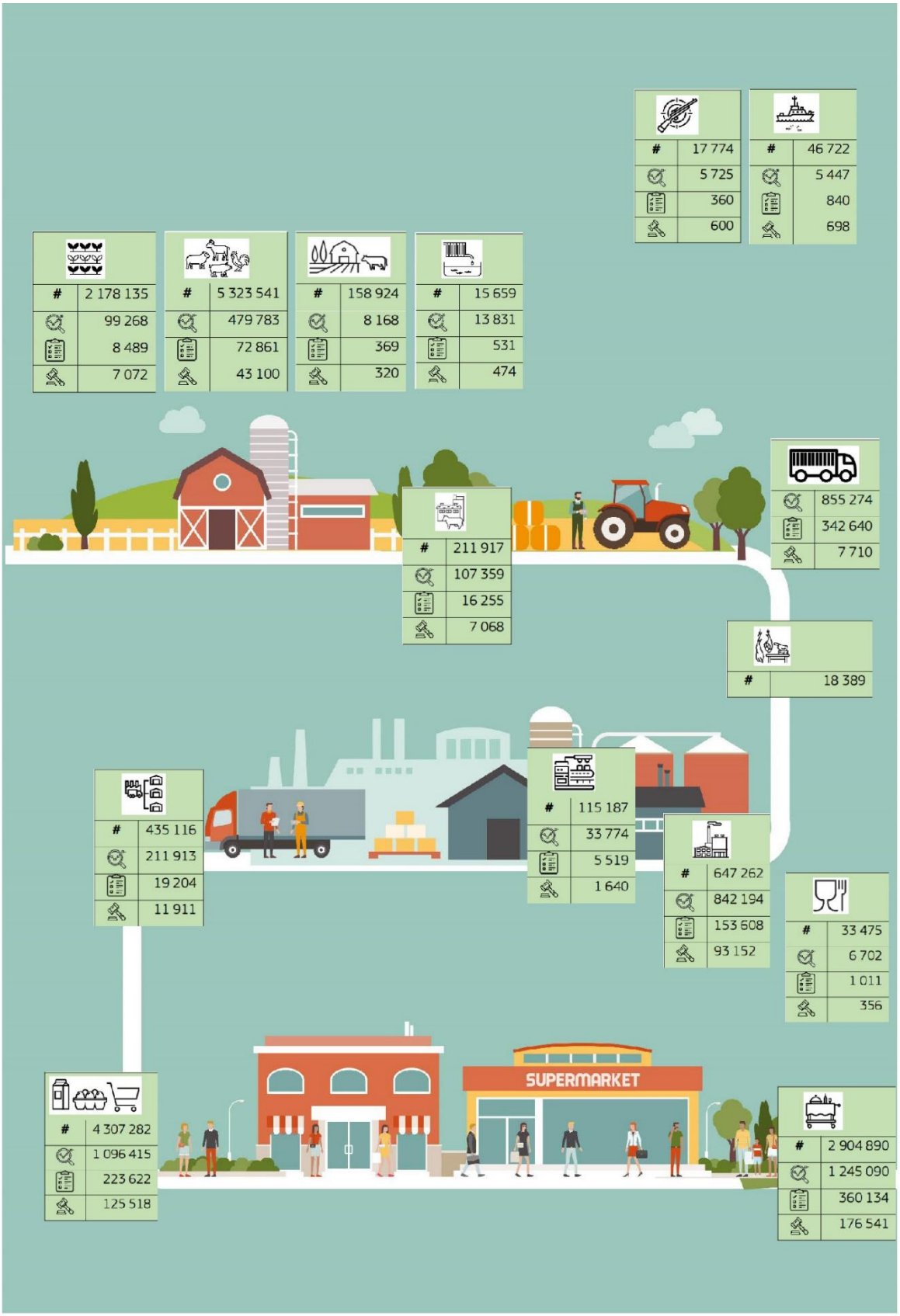
([8]) Az EU mezőgazdasági és halászati ágazatára, valamint a „termelőtől a fogyasztóig” lánc szélesebb körére vonatkozó adatokért lásd: Eurostat – Az európai élelmiszerláncra vonatkozó főbb számadatok – 2022.

([9]) Ez a számadat nem tartalmazza a növényegészségüggyel kapcsolatos ellenőrzéseket (azaz a növényútlevelek kiállítását és az ISPM15 jelölés fa csomagolóanyagokon való alkalmazását annak igazolására, hogy azokat a rovarok, vetőmagok és gombák terjedésének megakadályozása érdekében kezelték), a növényvédő szerek forgalmazását és a peszticidek mezőgazdaságon kívüli fenntartható használatát.

([10]) A nemzeti hatóságoknak nem kell jelenteniük az állatok szállításával foglalkozó szervezetek számát. A vágóhidakra és vadfeldolgozó létesítményekre vonatkozóan a hatósági ellenőrzésekhez és a meg nem felelési problémákhoz kért adatok a hasított testek száma vagy a súly alapján adhatók meg, ezért összesített adat nem használható.

feltárt meg nem felelési problémákról és az alkalmazott közigazgatási szankciókról. Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum tovább részletezi ezeket a számadatokat az élelmiszerlánc valamennyi területére vetítve.

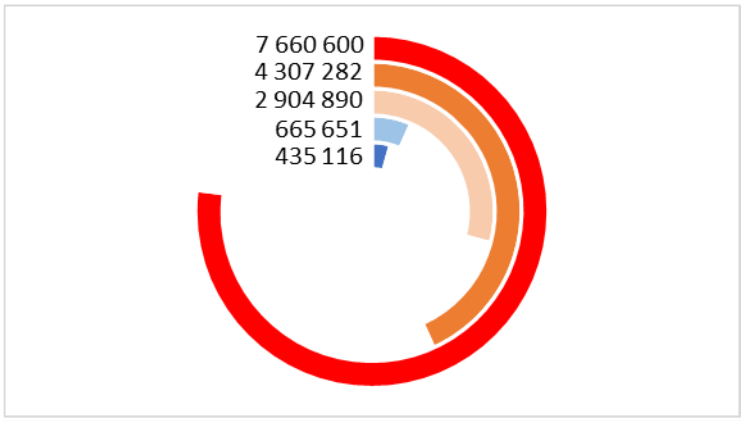
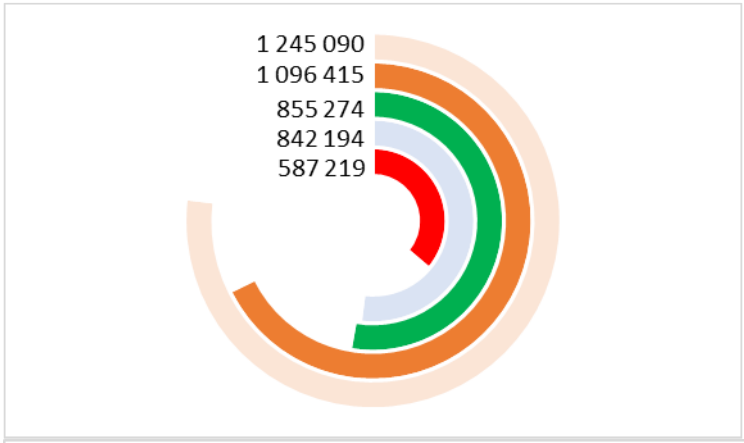
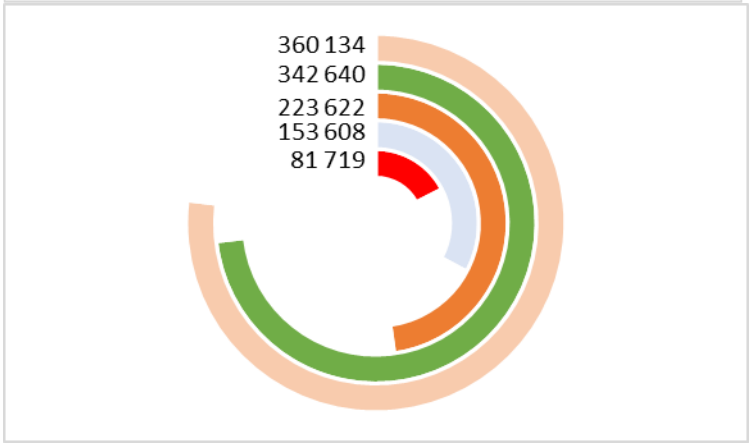
1. ábra: Az uniós országok által 2022-ben végzett hatósági ellenőrzések

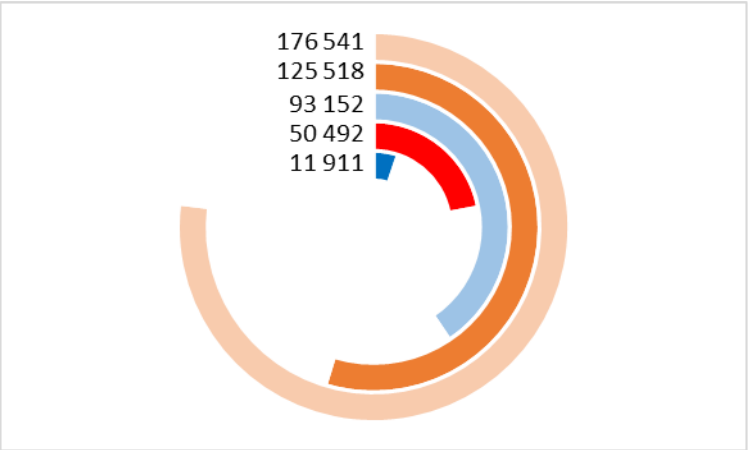
	Gazdálkodás – növények
	Gazdálkodás – állatok
	Gazdálkodás – vegyes
	Akvakultúra
	Halászat
	Vadászat
	Takarmány
	Az állatok szállítása
	Vágóhidak és vadfeldolgozás
	Élelmiszer-termelés
	Állati melléktermékek feldolgozása
	Élelmiszer-forgalmazás
	Nagy- és kiskereskedelem
	Vendéglátás
	Élelmiszerekkel érintkező anyagok előállítói

#	Vállalkozók száma
	A hatósági ellenőrzések száma
	A meg nem felelési problémák száma
	Közigazgatási szankciók száma

2. táblázat: Hatósági ellenőrzések 2022-ben – az öt legjelentősebb ágazat

Gazdálkodó egységek		Mezőgazdasági termelés	7 660 600
		Élelmiszer-nagykereskedelem	4 307 282
		Vendéglátás	2 904 890
		Élelmiszer-termelés	665 651
		Élelmiszer-forgalmazás	453 116
Hatósági ellenőrzések		Vendéglátás	1 245 090
		Élelmiszer-nagykereskedelem	1 096 415
		Állatok szállítása	855 274
		Élelmiszer-termelés	842 194
		Mezőgazdasági termelés	587 219
Meg nem felelési problémák		Vendéglátás	360 134
		Állatok szállítása	342 640
		Élelmiszer-nagykereskedelem	223 622
		Élelmiszer-termelés	153 608
		Mezőgazdasági termelés	81 719

Közigazgatási szankciók

Vendéglátás	176 541
Élelmiszer-nagykereskedelem	125 518
Élelmiszer-termelés	93 152
Mezőgazdasági termelés	50 492
Élelmiszer-forgalmazás	11 911

1.2.
Az EU éves országjelentései

A nemzeti hatóságok csak harmadik alkalommal használták az új jelentéstételi formátumot. Egyeseknek továbbra is gondot okozott az adatok előírt formátumban történő összeállítása. Ez azt jelenti, hogy a 2020-ra, 2021-re és 2022-re vonatkozóan benyújtott adatok összehasonlítása nem biztos, hogy megbízható. Az új formátumra való áttérés megnehezíti a 2020 előtti adatok és a 2020 utáni adatok összehasonlítását is. Ezért még túl korai lenne uniós szinten összehasonlítani az éves adatokat.

A Bizottság felkéri az uniós országokat, hogy értékeljék az ellenőrzési rendszer általános megfelelőségi szintjét és hatékonyságát. A nemzeti hatóságok azonban 2022-re vonatkozóan kevesebb információt szolgáltattak, mint ahogy azt az iránymutatásokat tartalmazó dokumentum előirányozta ([11]).

Ami az állatok jólétét illeti a gazdaságokban és a szállítás során, a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet kimondja, hogy az éves jelentéseknek tartalmazniuk kell a meg nem felelés legsúlyosabb eseteinek elemzését. Ennek az elemzésnek kell alapul szolgálnia egy olyan nemzeti cselekvési tervhez, amelynek célja, hogy az elkövetkező években megelőzze vagy csökkentse azok előfordulását ([12]). Általánosságban, valamint a 2020-as és a 2021-es évhez hasonlóan a nemzeti hatóságok sem ezt az elemzést, sem a cselekvési terveket nem nyújtották be. Ez lehetetlenné teszi a Bizottság számára, hogy benyújtsa az állatjólétre vonatkozó szükséges összefoglalót.

Ezenfelül a nemzeti hatóságok nagyon kevés információt szolgáltattak a csalárd és megtévesztő gyakorlatokat célzó ellenőrzésekről.

([11]) A Bizottság közleménye formanyomtatvány-minta kitöltési útmutatójáról.

([12]) Az (EU) 2017/625 rendelet 151., 152., 154., 156., 157. és 158. cikke.

1.3.
A hatósági ellenőrzési rendszerek megszervezése és teljesítménye

Az uniós országok hatósági ellenőrzési rendszereket hoztak létre annak ellenőrzésére, hogy az élelmiszerláncban résztvevő valamennyi vállalkozás alkalmazza-e a jogi keretet.

A nemzeti hatóságok többéves nemzeti ellenőrzési tervei ismertetik az ellenőrzési rendszereik felépítését és stratégiai célkitűzéseiket.

Az éves jelentések kitöltésére vonatkozó bizottsági iránymutatás felkéri a nemzeti hatóságokat, hogy:

- ismertessék a hatósági ellenőrzési rendszerek felépítésére vonatkozó naprakész információkat,
- mellékeljék a stratégiai célkitűzések méréséhez használt teljesítménymutatók eredményeit tartalmazó táblázatot, és
- nyilatkozatot mellékeljenek a hatósági ellenőrzési rendszerek általános megfelelési szintjéről és eredményességéről, az ellenőrzési rendszerek eredményeinek, azok célkitűzéseinek és teljesítménymutatóknak az elemzése és összefoglalása alapján.

Egyes uniós országok az éves jelentésben ismét leírást adnak ellenőrzési rendszereikről, amely információ már szerepel többéves nemzeti ellenőrzési tervükben.

A megfelelés általános szintjére és a hatékonyságra vonatkozó nyilatkozatok többnyire meglehetősen korlátozottak. A leírások kielégítőtől a meg nem felelési esetek miatt (vagy anélkül) ellenőrzött vállalkozások százalékos arányának megadásáig terjednek.

Tíz uniós ország adott tájékoztatást célkitűzéseiről és az eredményekről. Ezen országok közül nyolc ezeket az információkat a mutatóik eredményeinek áttekintése

formájában nyújtotta be. Egyes esetekben a mutatók az elvégzett hatósági ellenőrzések és a mintavételek számára korlátozódnak.

Egyes uniós országjelentések nem tartalmaznak az élelmiszerlánc mentén végzett hatósági ellenőrzésekben részt vevő valamennyi hatóságtól származó információkat.

Néhány figyelemreméltó bevált gyakorlat:

- a lett hatóságok a tisztviselők teljesítményére vonatkozó mutatót is feltüntettek,
- a belga hatóságok a hatósági ellenőrzések eredményei alapján határoznak meg barométereket,
- a dán hatóságok a szalmonella által okozott, élelmiszer útján terjedő betegségek és a visszahívások számát használják.

Több uniós ország kijelentette, hogy a Covid19-világjárvány megfékezésére irányuló intézkedések fokozatos megszüntetését követően az előző évekhez képest ismét nőtt az elvégzett ellenőrzések száma. Mások továbbra is arról számolnak be, hogy a pandémiás intézkedések hátrányosan érintik az általuk tervezett ellenőrzések teljes körű elvégzését.

A nemzeti hatóságok által jelentett, az ellenőrzési programokra negatív hatást gyakorló egyéb tényezők közé tartoztak az elégtelen erőforrások (személyzet, pénzügyi eszközök és felszerelés), a folyamatban lévő állategészségügyi problémák (pl. afrikai sertéspestis és madárinfluenza) és növényegészségügyi problémák, a brexit, valamint az ukrajnai háború.

1.4.

A többéves nemzeti ellenőrzési terv hatékony működését biztosító intézkedések

A többéves nemzeti ellenőrzési tervek célja annak biztosítása, hogy a hatósági ellenőrzéseket az agrár-élelmiszeripari lánc egészében kockázatalapú és hatékony módon, a hatósági ellenőrzésekről szóló rendeletnek megfelelően végezzék.

Amennyiben a hatósági ellenőrzések meg nem felelést tárnak fel, a nemzeti hatóságoknak intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy a szabálysértő vállalkozás a további előfordulás megelőzése érdekében orvosolja a problémát ([13]).

A nemzeti hatóságoknak azt is ellenőrizniük kell, hogy a hatósági ellenőrzési rendszer hatékony-e, és meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket a feltárt hiányosságok orvoslására ([14]).

([13]) Az (EU) 2017/625 rendelet 138. cikke.

([14]) Az (EU) 2017/625 rendelet 12. cikkének (2) és (3) bekezdése.

1.4.1.
Az üzleti szabályoknak való megfelelés biztosítása érdekében hozott intézkedések

Az uniós országok többsége (18) beszámolt a vállalkozások megfelelésének biztosítása érdekében hozott intézkedésekről. Ezen országok közül hat esetben a tájékoztatás a szabályok érvényesítésének klasszikus lehetőségeire, azaz a figyelmeztetések, bírságok és jogi lépések ismertetésére korlátozódik.

A többi jelentés olyan intézkedésekre vonatkozó információkat is tartalmaz, mint a tájékoztató kampányok, az iránymutatások és képzések, amelyek segítik a vállalkozásokat az élelmiszer-biztonsági szabályok betartásában.

Néhány jó példa:

- a dán hatóságok digitális eszközöket és megoldásokat használnak, például kockázatkezelési eszközt az élelmiszer-ipari vállalkozások számára, valamint a helyes tárolási hőmérséklet ellenőrzésére szolgáló eszközt,
- a magyar hatóságok beszámolnak a végrehajtási intézkedések mellett alkalmazott, inkább tanácsadói jellegű megközelítés első pozitív hatásairól,
- Belgiumban a hitelesített nemzeti önellenőrzési útmutatók alapján tanúsított vállalkozások alacsonyabb díjakra és ritkábban végzett hatósági ellenőrzésekre jogosultak.

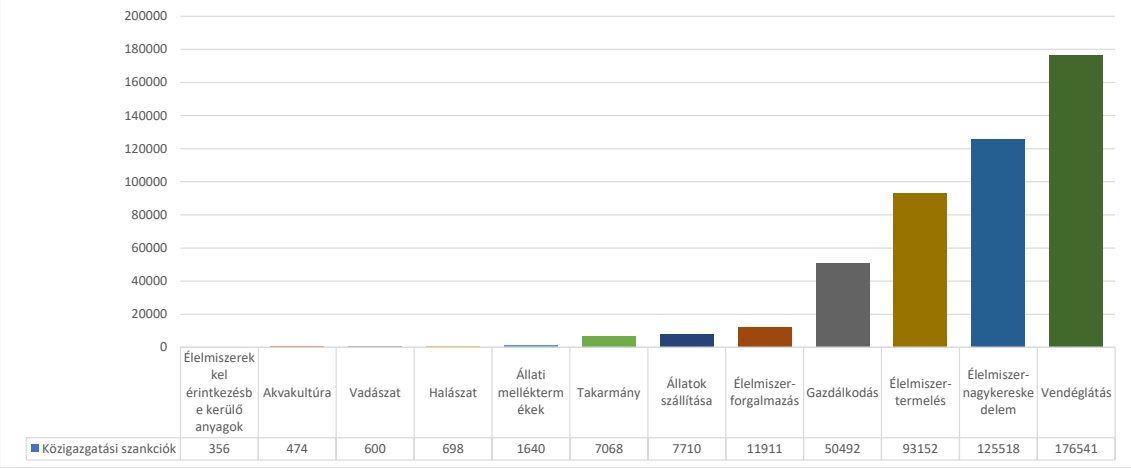
1.4.2.
A nemzeti hatóságok általi érvényesítés

A nemzeti hatóságoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat kell bevezetniük ([15]).

A nemzeti hatóságok számos végrehajtási módszert alkalmaznak, a szóbeli és írásbeli figyelmeztetés kiadásától kezdve az áruk lefoglalásán és megsemmisítésén át a vállalkozások engedélyeinek (ideiglenes) visszavonásáig vagy korlátozásáig. A közigazgatási bírságok elrettentő erővel bírnak. A hivatalos bírósági eljárások továbbra is a végső megoldásnak számítanak.

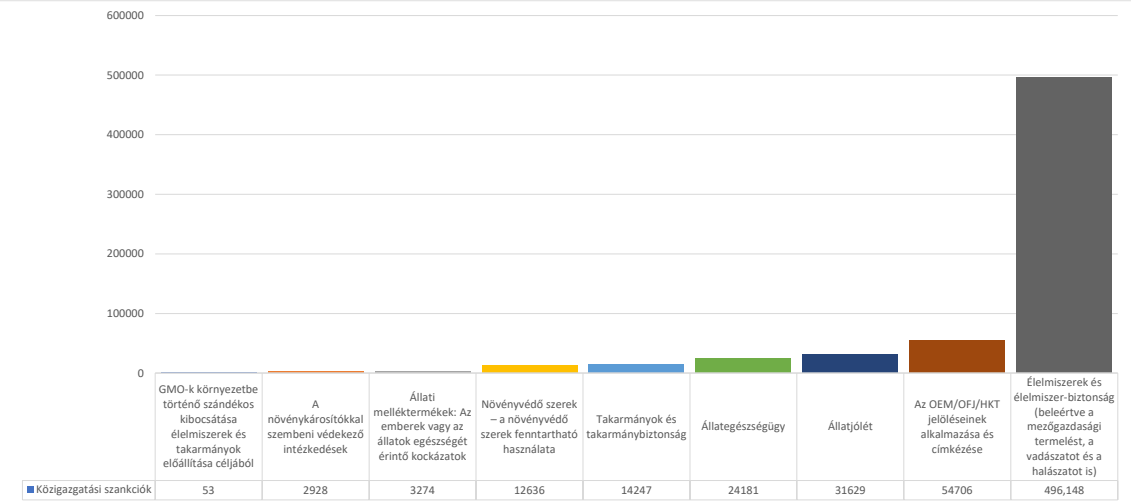
Az 1. grafikon az élelmiszerláncban működő különböző ágazatokban alkalmazott közigazgatási szankciók számát mutatja. A 2. grafikon a kategóriák szerinti bontást, a 3. grafikon pedig az egyes kategóriákban indított jogi eljárások számát mutatja.

1. grafikon: Közigazgatási szankciók 2022-ben ágazatonként

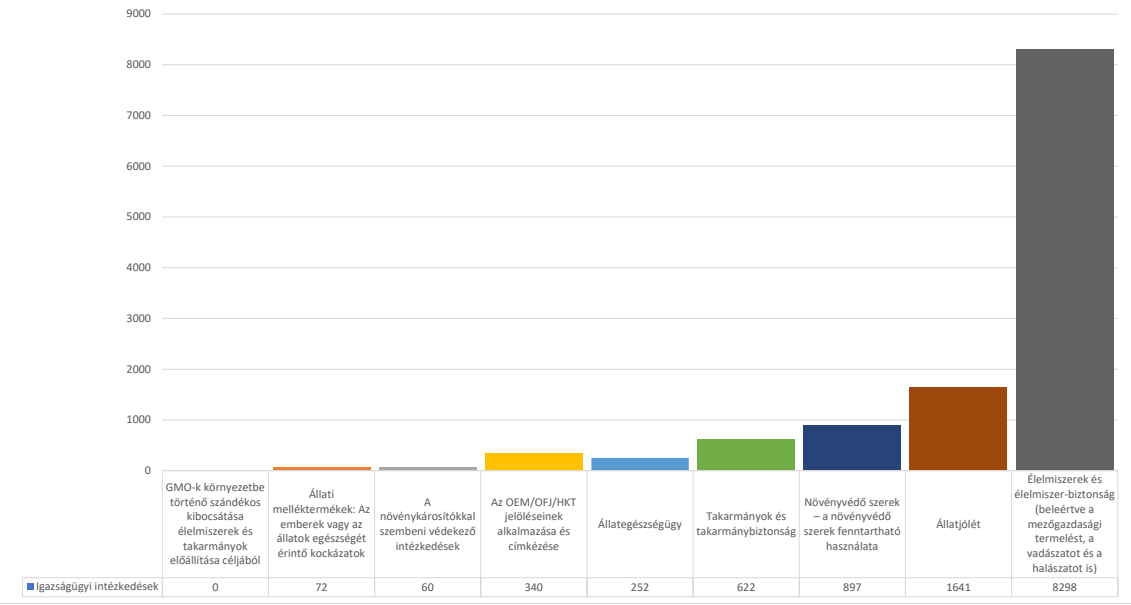

([15]) Az (EU) 2017/625 rendelet 137., 138. és 139. cikke.

2. grafikon: Közigazgatási szankciók 2022-ben kategóriánként

3. grafikon: 2022-ben indított jogi eljárások

1.4.3.
A hatékony hatósági ellenőrzési rendszerek biztosítása érdekében hozott intézkedések

A nemzeti hatóságoknak eljárásokkal és/vagy intézkedésekkel kell rendelkezniük a hatósági ellenőrzések hatékonyságának és megfelelőségének biztosítására. Ennek elérése érdekében rendelkezniük kell az alábbiakkal vagy hozzáféréssel kell rendelkezniük az alábbiakhoz:

- elegendő létszámú, megfelelően képzett és tapasztalt személyzet,
- megfelelő és megfelelően karbantartott létesítmények és berendezések, és
- elegendő laboratóriumi kapacitás az elemzéshez, teszteléshez és diagnózishoz.

A megfelelés és az ellenőrzési rendszerek hatékonyságának biztosítása érdekében a nemzeti hatóságoknak el kell végezniük saját ellenőrzési rendszereik auditját (vagy auditáltatniuk kell magukat), és ellenőrzési-felülvizsgálati eljárásokat kell kialakítaniuk ([16]). Ez magában foglalja bármely olyan szervezet vagy személy auditját, amelyet a nemzeti hatóság feladatokkal bízott meg.

A fentiek tekintetében 22 éves jelentés tartalmaz információkat legalább egy szempontra nézve.

Az információk meglehetősen korlátozottak a személyzetnek nyújtott vagy a személyzet által elvégzett képzésekről, valamint a hatósági ellenőrzési rendszerek hatékonyságának értékelésére használt auditokról és egyéb ellenőrzési módszerekről.

Az erőforrások tekintetében:

- Csehország a laboratóriumi diagnosztika finanszírozásának év végi hiányáról számolt be, ami korlátozott mintavételhez és teszteléshez vezetett,
- Bulgária a tisztviselői létszám csökkenő tendenciáját említette, az alapított vállalkozások számának növekedésével egyidejűleg,
- Észtország szerint továbbra is kihívást jelent a szakértők hiánya, valamint ennek következtében a növényvédelemben használt hatóanyagok és a növényvédő szerek értékelési idejének elhúzódása.

([16]) Az (EU) 2017/625 rendelet 6. és 12. cikke.

Nyolc uniós ország számolt be a többéves nemzeti ellenőrzési tervében bekövetkezett változásokról. E változások okai a következők voltak:

- az illetékes hatóságok szerkezetében, igazgatásában vagy működésében bekövetkező jelentősebb változásokat,
- új jogi szabályozás,
- a célkitűzések éves aktualizálása.

2. rész

A Bizottság által a 2022. évben az uniós országokban végzett ellenőrzések

2.1.
Auditok és ellenőrzések

A 2022. évi ellenőrzési és elemzési program ([17]) volt a második a 2021 és 2025 közötti időszakra vonatkozó többéves terv keretében. A Bizottság 2022-ben megkezdte a többéves tervben meghatározott több prioritás kezelését. Idetartoznak az alábbiak:

- a borjak jóléte az ellenőrző állomásokon az EU-n belüli szállítás során,
- az állatok jóléte az állatszállító hajókon,
- növények, növényi termékek és egyéb áruk EU-n belüli mozgatása során használt növényútlevelek.

2022-ben 120 ellenőrzést végeztünk az uniós országok hatósági ellenőrzési rendszereire vonatkozóan. A 3. táblázat az ellenőrzések típusai és az alkalmazott módszertanok szerinti bontást tartalmazza.

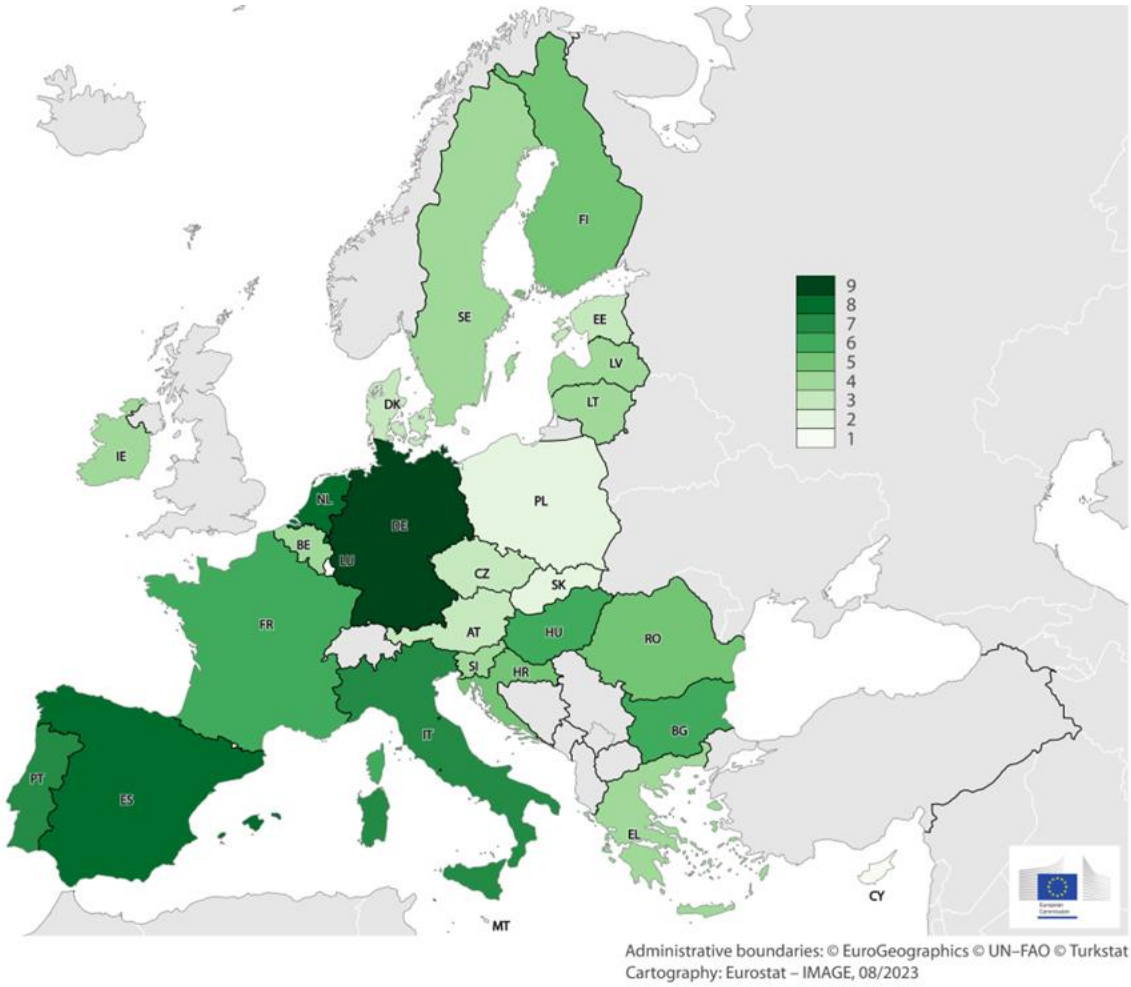
3. táblázat – Az ellenőrzések típusai és módszertana, 2022

Az ellenőrzés típusa	Teljesen távoli	Részben távoli	Helyszíni
Audit	7	60	3
Dokumentumalapú elemzés	27		
Tényfeltáró tanulmány	4	1	9
Általános válaszintézkedések	4	3	2

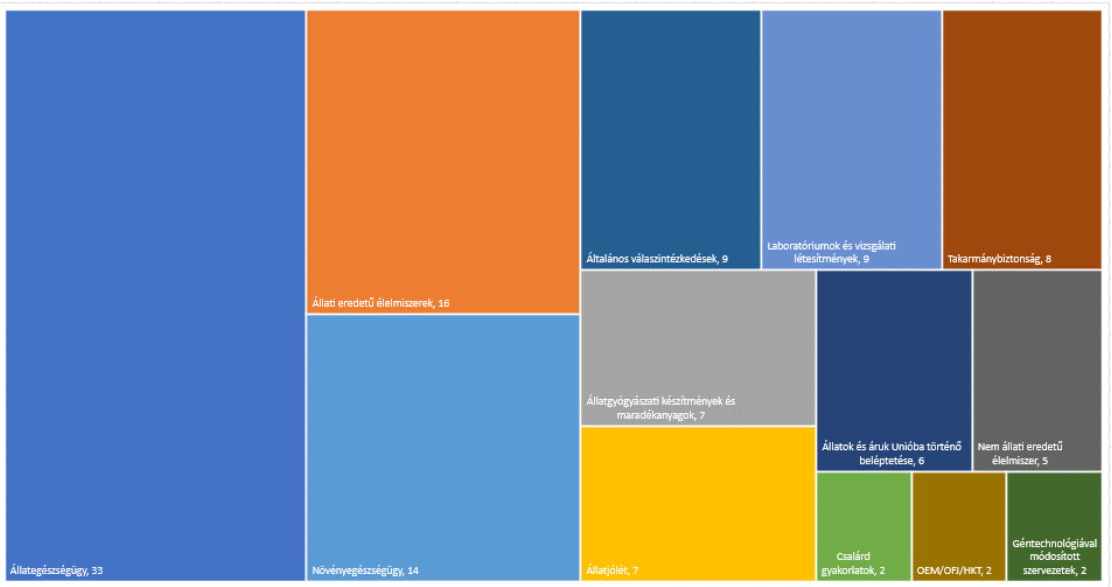
([17]) A munkaprogramot közzéteszik a Bizottság honlapján.

A 2. ábra ezen ellenőrzések földrajzi lefedettségét mutatja be. A 4. grafikon az elvégzett ellenőrzések számát ellenőrzési kategóriánként mutatja be.

2. ábra: A bizottsági ellenőrzések lefedettsége 2022-ben

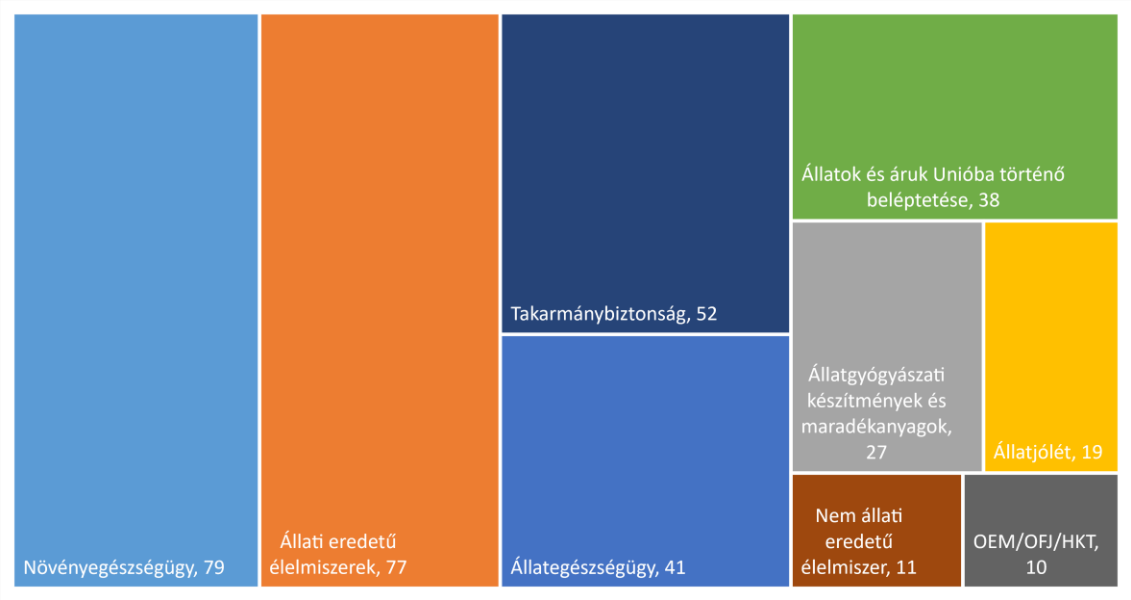
4. grafikon: Az elvégzett ellenőrzések kategóriánként, 2022

2.2. Ajánlások

A 2022-ben elvégzett ellenőrzések eredményeként összesen 363 ajánlást fogalmazunk meg az uniós országok számára. A 3. grafikon ezeket ágazatonként mutatja be. A kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum további bontásban tartalmazza a számadatokat az auditált területek szerint.

5. grafikon: A 2022-ben tett ajánlások ágazatonként

2.3.
A Bizottság 2022-ben végzett ellenőrzéseinek kiemelt elemei

Élelmiszerek

A **halászati** ágazatban végzett auditok problémákat tártak fel a kis halászhajók nyilvántartásba vétele, a kirakodóhelyek és a kapcsolódó műveletek ellenőrzése terén, valamint megállapították a más uniós országokban kirakodó hajók ellenőrzésének hiányát. Alternatív hisztaminvizsgálati módszerek alkalmazása alááshatja a vizsgálati eredmények megbízhatóságát és/vagy érvényességét.

Kiterjesztettük a **húságazatban** végzett auditjaink hatókörét, a szarvasmarhákkal kezdve a sertésekre, juhokra és a baromfivágóhidakra is. Hiányosságokra derült fény a hatósági állatorvosok képzése és felügyelete, valamint a kis kapacitású vágóhidakon végzett ellenőrzések hatékonysága terén.

A **tejágazatban** gyakori hiányosságok jellemzik a piaci szereplők eljárásainak végrehajtását a nyers tej vizsgálatával és a hőkezelés ellenőrzésével kapcsolatban.

A **nem állati eredetű élelmiszerek** terén végzett auditok rámutattak arra, hogy a kockázatalapú hatósági ellenőrzések végrehajtása keretében javítani kell az elsődleges termelők nyilvántartásba vételét.

Géntechnológiával módosított szervezetek

Az új génkezelési technikákkal nyert organizmusokra és termékekre – többek között az ilyen termékeket tartalmazó élelmiszerekre és takarmányokra – vonatkozó ellenőrzések és rendelkezések végrehajtására vonatkozó információk gyűjtése céljából két tényfeltáró tanulmányt készítettünk ([18]). Ezzel az is célunk volt, hogy azonosítsuk az ellenőrzések végrehajtása során bevált gyakorlatokat és a gyakran felmerülő akadályokat vagy nehézségeket.

Takarmány

([18]) A géntechnológiával módosított szervezetekre vonatkozó uniós jogszabályokat 2001-ben és 2003-ban fogadták el. Új génkezelési technikának a 2001 óta kialakult vagy kifejlesztett technikák minősülnek.

Ellenőrzéseink fényében fejlesztésre szoruló területet jelent a vállalkozók veszélyelemzéssel és kritikus szabályozási pontokkal kapcsolatos rendszereinek vizsgálata, a megfelelő mintavételi protokollok végrehajtása, valamint a címkézésre vonatkozó hatósági ellenőrzés.

Állategészségügy

Az **afrikai sertéspestis** terjedésének megfékezése érdekében hozott intézkedésekre vonatkozó auditjaink alapján a betegség korai észlelése, a biológiai védelem és a korlátozás alatt álló körzetekből történő mozgások ellenőrzése nehézségeket jelent.

Ami a **magas patogenitású madárinfluenzával** kapcsolatban hozott intézkedéseket illeti, a járványügyi vizsgálatok és a kiürítési intézkedések területén erősíteni kellene a vészhelyzeti tervezést és a felkészültséget.

A **veszettség** felszámolására irányuló programok hatékony végrehajtásának értékelésére irányuló ellenőrzéseink eredményei azt mutatták, hogy a programok végrehajtása összességében a célkitűzéseknek megfelelően halad.

Állati melléktermékek

A fejlesztésre szoruló területek közé tartozik az élelmiszer-ágazatban keletkező állati melléktermékek ellenőrzése, a vállalkozók veszélyértékelési és kritikus ellenőrzésipont-rendszereinek vizsgálata, valamint a feldolgozóüzemek hitelesítésének ellenőrzése.

Állatjólét

Az állatjóléti minőségirányítási rendszereket és a mutatók használatát vizsgáló projekt eredményeit áttekintő jelentés foglalja össze. A projekt arra a következtetésre jutott, hogy általánosan használt mutatókra van szükség az **állatjólét** állapotának vagy változásainak mérésére a **gazdaságok szintjén**.

Ami az **állatok szállítás közbeni jólétét** illeti, új projekteket indítottunk el az elválasztott borjak nagy távolságokon történő szállítására és az állatok tengeri hajókkal harmadik országokba történő szállítására vonatkozóan.

Növényegészségügy

A *Xylella fastidiosa* terjedésének megfékezése érdekében hozott intézkedésekre vonatkozó ellenőrzéseink azonosították, hogy milyen akadályok késleltetik a szükséges felszámolási intézkedések végrehajtását, különösen a járványok elleni küzdelem korai szakaszában.

Új auditsorozat segítette a nemzeti hatóságokat abban, hogy ellenőrzési rendszereiket hozzáigazítsák a növényútlevelekre vonatkozó új követelményekhez.

Növényvédő szerek

Auditjaink és képzési sorozataink a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és használatának hatósági ellenőrzésére, a peszticidek fenntartható használatára, az integrált növényvédelemre és a peszticidek kijuttatásához használt berendezésekre összpontosítottak.

Ökológiai termelés és ökológiai termékek címkézése

Mivel az ökológiai termelésre vonatkozó új uniós jogszabály csak 2022 eleje óta van hatályban, és figyelembe véve az új követelményekre való átálláshoz szükséges időt, 2022-ben nem került sor ellenőrzésre az uniós országokban.

Oltalom alatt álló eredetmegjelölés, oltalom alatt álló földrajzi jelzések és hagyományos különleges termékek

A borágazatban alkalmazott OEM-ekre és OFJ-kre vonatkozó hatósági ellenőrzési rendszer értékelésére vonatkozó audit hiányosságokat tárt fel a termelőknél végzett ellenőrzések során a termékleírásban szereplő valamennyi szempontnak való megfelelés ellenőrzése terén.

Csalárd és megtévesztő gyakorlatok

Lezárult az agrár-élelmiszeripari láncon belüli csalás elleni küzdelem érdekében az uniós országok által bevezetett intézkedésekkel kapcsolatos projekt, amelynek eredményét egy áttekintő jelentésben tették közzé. Emellett a Bizottság technikai jelentést tett közzé a tagállamok támogatása céljából az e területre vonatkozó uniós jogi követelmények teljesítéséhez.

Az állatok és áruk Unióba történő beléptetése

Az ellenőrzések eredményei megerősítették, hogy az uniós országok összességében továbbra is fejlesztik rendszereiket és ellenőrzéseket hajtanak végre ezen a területen.

Az állatokban és az állati eredetű termékekben előforduló állatgyógyászati készítmények és környezeti szennyező anyagok maradékanyagai

A nemzeti maradékanyag-megfigyelési tervek értékelésének és az elvégzett nyolc ellenőrzésnek az eredményei a szabályoknak való megfelelést mutattak.

Egy egészség

Az antimikrobiális rezisztenciára vonatkozó nemzeti tervek értékelésének eredményeit áttekintő jelentés foglalja össze. E projekt megállapításai az uniós országok segítségére lehetnek a szinergiák meghatározása és fejlesztése érdekében az „Egy az egészség” koncepció összefüggésében. Emellett segítségükre lehet az esetleges hiányosságok meghatározásában és meglévő terveik fejlesztésében.

2.4.
Az ellenőrzésre vonatkozó ajánlások módszeres nyomon követése

2.4.1.
Általános nyomonkövetési ellenőrzések

A hároméves ellenőrzési ciklus alapján 2022-ben kilenc általános nyomonkövetési ellenőrzést végeztünk.

4. táblázat: Általános nyomonkövetési ellenőrzések 2022-ben

Általános nyomonkövetési ellenőrzések:	

A tagállamok által az ellenőrzésre vonatkozó ajánlások hasznosulása érdekében hozott intézkedések módszeres felülvizsgálata továbbra is eredményesnek bizonyult a legtöbb feltárt probléma kezeléséhez. Az általános nyomonkövetési ellenőrzések eredményei az országprofilokban közzétételre kerültek.

2022. december végéig a nemzeti hatóságok korrekciós intézkedéseket hoztak, illetve kielégítő kötelezettségvállalásokat tettek a feltárt hiányosságok többségének elfogadható határidőn belül történő kezelésére. Egy hároméves gördülő mutató alapján a 2018 és 2020 közötti hároméves időszakban elvégzett auditokból származó ajánlások 93 %-a esetében került sor korrekciós intézkedésekre irányuló kötelezettségvállalásra.

Általános nyomonkövetési ellenőrzések révén továbbra is figyelemmel követjük valamennyi lezáratlan ajánlást.

2.4.2.
Jogérvényesítés

2022-ben a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indított az Egyesült Királyság ellen a Windsori Keretmegállapodás jelentős részeinek be nem tartása miatt. E kötelezettségszegési eljárás célja, hogy az Egyesült Királyság számos kulcsfontosságú területen ismét megfeleljen a Keretmegállapodásnak, végső soron az uniós polgárok egészségének és biztonságának védelme érdekében ([19]).

2022-ben a Bizottság egy esetben sem fordult az Európai Unió Bíróságához az e jelentés tárgyát képező hatósági ellenőrzések hatálya alá eső területekre vonatkozóan.

([19]) Sajtóközlemény, 2022. június 15.

Következtetések

A nemzeti hatóságok 2022-ben továbbra is ellátták az élelmiszerláncban részt vevő vállalkozások alkalmazandó uniós követelményeknek való megfelelésének nyomon követésével és ellenőrzésével kapcsolatos feladataikat, és nem megfelelés esetén végrehajtási intézkedéseket hoztak.

A Covid19-világjárvány miatt bevezetett korlátozásokkal (bár 2022 már fokozatos visszatérést jelentett a normalitáshoz), a személyzeti létszámmal és az erőforrások szűkösségével indokolták azt, hogy a nemzeti hatóságok miért nem tudták teljes mértékben végrehajtani tervezett programjaikat.

A nemzeti hatóságoknak be kell fejezniük a belső adatrendszereik alkalmassá tételére irányuló munkát annak érdekében, hogy az előírt formátumban tudják kezelni a hiánytalan és következetes adatokat. A Bizottság iránymutatást adott ki az éves jelentés kitöltéséhez, amelynek alkalmazásával javítható a 2023-ra és az azt követő évekre vonatkozóan szolgáltatott adatok összehasonlíthatósága.

Az éves jelentések minőségét javítaná az is, ha a nemzeti hatóságok nyilatkoznának a megfelelés általános szintjéről, hatósági ellenőrzési rendszereik általános hatékonyságáról és a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet célkitűzéseinek elérésére való alkalmasságáról ([20]).

Ami az állatjólétre vonatkozó hatósági ellenőrzéseket illeti, a jövőbeli éves jelentéseknek jobban kell elemezniük a meg nem felelés főbb eseteit, valamint az ilyen esetek megismétlődésének megelőzésére irányuló nemzeti cselekvési terveket.

Az uniós országok által végzett hatósági ellenőrzések és a nemzeti hatóságok Bizottság általi ellenőrzésének eredményei alapján megállapítható, hogy az ellenőrzési rendszerek rendelkezésre állnak, és az élelmiszer- és takarmánybiztonsági követelményekkel és az egészséges uniós belső piaccal összeegyeztethető megfelelési szinteket biztosítanak. Mindazonáltal a Bizottság ellenőrzései hiányosságokat és további javításra szoruló területeket is feltártak.

Az ellenőrzésre vonatkozó ajánlások Bizottság általi módszeres nyomon követése azt mutatja, hogy a nemzeti hatóságok általában meghozzák a feltárt hiányosságok orvoslásához szükséges korrekciós intézkedéseket.

([20]) Az (EU) 2017/625 rendelet.

A Bizottság a nemzeti hatóságokkal együttműködésben a nemzeti szakértői hálózatokon és a „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” kezdeményezésen keresztül továbbra is támogatja a hatósági ellenőrzési rendszerek folyamatos fejlesztését.